

BESLUT

2019-10-28

Dnr: 19/00974

SAKEN

Game of Thrones, säsong 7, avsnitt 2, amerikansk fantasyserie; fråga om våld enligt 5 kap. 3 § i radio och tv-lagen

Programmet tillhandahölls på www.svtplay.se den 26 mars 2019

BESLUT

Programmet fälls. Det strider mot bestämmelsen om våldsskildringar i 5 kap. 3 § i radio- och tv-lagen. Nämnden beslutar att anmäla programmet i SVT Play till Justitiekanslern.

BAKGRUND

Granskningsnämnden har på initiativ av Myndigheten för press, radio och tv granskat ovanstående program med utgångspunkt i bestämmelsen om att program som tillhandahålls i beställ-tv och som innehåller ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller pornografiska bilder inte får tillhandahållas på ett sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt (5 kap. 3 § radio och tv-lagen).

PROGRAMMET

Game of Thrones var en amerikansk fantasyserie där ett antal kungadömen stred mot varandra. I det aktuella programmet utspelade sig bland annat en strid till havs mellan två klaner.

Under striden misshandlade och högg flera personer varandra med svärd och yxor. Flera personer fick sina halsar uppskurna av olika tillhyggen så att blodet sprutade. En person träffades i magen av ett svärd så att blodet sprutade. En person slogs ner av en motståndare som sedan satte sig gränsle över honom och

fortsatte misshandla honom blodig i ansiktet. En karaktär kastade en kniv i ansiktet på en annan, som föll ner död. En person blev huggen med en yxa i huvudet. En karaktär blev spetsad i magen med ett svärd och upplyft medan blod rann ur hennes mun. En annan person höggs i ryggen med en slägga så att blodet sprutade. Ytterligare en person blev träffad i magen av ett svärd.

Runt omkring striden på båten stod andra skepp i brand och människor sågs skrikande hoppa från dem ner i havet. Striden pågick i sammanlagt fem minuter.

TJÄNSTEN

Granskningsnämnden har tagit del av den aktuella tjänsten i olika webbläsare och noterar följande.

Programmet omfattades av ett så kallat barnskydd, vilket innebar att användaren möttes av en skylt med följande text när denne önskade ta del av programmet.

Detta program är olämpligt för barn

Förstärk barnskyddet med kod
Spela programmet

De två texterna under rubriken ovan var utformade som två likadana knappar av vilka den nedre startade uppspelningen av programmet direkt medan den övre fungerade som en länk till en sida för inställningar som avsåg barnskyddet och bland annat hade följande text.

Förstärkt barnskydd

PIN-koden är inaktiverad

SVT Plays barnskydd innebär att vi varnar för program som är olämpliga för barn. Du kan förstärka barnskyddet genom att välja en kod som sedan måste anges när du vill starta ett märkt innehåll.

Så fungerar barnskyddet

Alternativet ”Så fungerar barnskyddet” stod i form av en hypertext vilket innebar att användaren kunde klicka på texten och då länkades till en sida på SVT:s så kallade användarguide med rubriken ”Så skyddar vi barnen på SVT Play” (se nedan). Om användaren i stället klickade på knappen för att aktivera PIN-koden gavs möjligheten att skriva in en fyrsiffrig kod och trycka på ”Aktivera”. När koden för förstärkt barnskydd hade aktiverats och användaren önskade ta del av det aktuella avsnittet visades följande text.

Detta program är olämpligt för barn

Skriv din kod

För att kunna ta del av avsnittet krävdes då den kod som användaren själv valt.

I SVT Plays användarguide (samma sida som användaren länkades till om denna klickade på hyperlänken ”Så fungerar barnskyddet” ovan) stod bland annat följande att läsa om tjänstens så kallade barnskydd.

Så skyddar vi barnen på SVT Play

Vi är måna om att du som användare ska känna dig trygg när du använder SVT Play. Vi har också en skyldighet enligt radio- och tv-lagen att skydda barn från våldsskildringar eller pornografiska bilder. Därför använder vi varningsskyltar som informerar om att ett program kan vara olämpligt för barn. Följande är möjliga anledningar till att ett program barnskyddas:

- Mycket våldsamma scener
- Avancerade sexscener
- Användande av droger

Om du använder en apparat som också används av barn rekommenderar vi att du förstärker vårt barnskydd med pinkod.

Förstärkt barnskydd på SVT Play

På svtpay.se och i mobil-apparna för SVT Play kan du enkelt förstärka vårt barnskydd genom att välja en fyrsiffrig kod. Det gör att programmen vi varnar för i SVT Play inte går att starta.

OBS! Undantaget är SVT Play för Apple TV och SVT Play för Android TV där en istället läser hela appen istället för enskilda program.

Rent tekniskt sett fungerar barnskyddet i SVT Play genom att cookies kommer ihåg om du har aktiverat eller stängt av barnskyddet i din webbläsare.

[...]

OBS! Det förstärkta barnskyddet fungerar alltså enbart i de webbläsare och apparater där du har aktiverat det. Om du rensar cookies måste du aktivera låset igen. Skyddet fungerar inte om du har avaktiverat cookies.

På samma sida i SVT Play:s användarguide stod texten ”Har du glömt din pinkod till barnskyddet?” i form av hypertext vilket innebar att användaren kunde klicka på texten och länkas till en sida där bland annat följande framkom kring hur en PIN-kod för barnskyddet nollställs.

Har du glömt din pinkod till barnskyddet?

Om du har glömt pinkoden till barnskyddet i SVT Play så kan du återställa det genom att rensa din webbläsares cache/cookies samt historik, alternativt radera cookien "parental-block".

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser inte att tillgängliggörandet av programmet strider mot bestämmelsen om våldsskildringar i 5 kap. 3 § i radio- och tv-lagen och anför sammanfattningsvis följande.

Våldsskildringar

Det kan diskuteras om programmet, som hade en tydlig sagokarakär, kan anses innehålla realistiska våldsskildringar. De ärenden i SVT där granskningsnämnden tidigare har konstaterat att det har förekommit den typ av våld som avses i bestämmelsen, såsom *The Pacific* (dnr 11/00535) och *Gomorra* (dnr 16/02905), har inte gällt dramaserier med fantasy eller sagokaraktär. I dessa fall har drama-serierna och våldsskildringarna varit av mer realistisk karaktär och våldet har skildrats i utdragna scener med många närbilder. De närbilder som förekom i *Game of Thrones* var korta och flera av dem syntes bara i någon sekund. SVT anser inte heller att detaljerna, så som de beskrivits av myndigheten, framgick lika tydligt i rörlig bild.

SVT noterar att nämnden ansåg att långfilmen *Timbuktu* (dnr 16/02905) inte innehöll ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär trots att det i filmen bland annat fanns scener där en man och en kvinna var nedgrävda i marken upp till halsen, stenar kastades mot dem och träffade dem i huvudet och det i närbild syntes hur blod rann från sår i deras huvuden.

Barnskydd

I de fall nämnden skulle finna att innehållet faller under bestämmelsen om våldsskildringar i 5 kap. 3 § i radio- och tv-lagen anför SVT att bolaget utvecklat ett särskilt barnskydd i syfte att undvika att det finns en betydande risk för barn att ta del av program med våldsamt innehåll på SVT Play. Programansvariga identifierar de program som bör vara försedda med barnskyddet. Bedömningen görs ofta parallellt med att beslut fattas om att programmet inte bör sändas före kl. 21.00 i tv-sändning, vilket gör att program som mot bakgrund av bestämmelsen om mediets genomslagskraft i SVT:s sändningstillstånd kan anses verka skrämmande för barn, utan att i strikt mening innehålla den typ av våld som avses i radio- och tv-lagen, också kan komma att förses med barnskyddet. När beslut om barnskydd har fattats dokumenteras det i SVT:s programlager- och planeringssystem så att informationen automatiskt följer med när programmet ska tillgängliggöras.

Det aktuella avsnittet hade försetts med SVT:s barnskydd. Det innebar i ett första steg att avsnittet per automatik försågs med en tydlig märkning som angav att programmet inte var lämpligt för barn. Två alternativ gavs användaren varav det övre löd "Förstärk barnskydd med kod" och det nedre "Spela programmet". Exponeringen av skylten med varningsmärkningen innebar att användaren var tvungen att göra en extra knapptryckning för att starta programmet. Det försvårade även för ett icke läskunnigt barn att omedelbart starta programmet.

Efter att ha klickat på länken med texten ”Förstärk barnskyddet med kod” kom användaren till en särskild sida för inställningar där det tydligt framgick hur PIN-koden kunde aktiveras för ”Förstärkt barnskydd”. Här fanns också en förklarande text som löd som följer.

SVT Plays barnskydd innebär att vi varnar för program som är olämpliga för barn. Du kan förstärka barnskyddet genom att välja en kod som sedan måste anges när du vill starta märkt innehåll.

Efter att ha klickat på knappen för att aktivera PIN-koden kunde användaren välja en fyrsiffrig kod. När koden för förstärkt barnskydd var aktiverad måste den anges varje gång ett program eller avsnitt med barnskydd ska startas.

Granskningsnämnden har vid två tidigare tillfällen anmält SVT till Justitiekanslern (JK) för att den funnit att SVT inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att hindra att barn tar del av de aktuella programmen via SVT Play. I det senaste ärendet var barnskyddet uppbyggt på samma sätt som i dag, med undantag för utformningen av märkningen.

JK fastslog då i sitt beslut att den märkning i form av en PIN-kod som SVT använt sig av i och för sig kunde vara tillräcklig, men att märkningen var utformad på ett sådant sätt att alternativet ”Spela programmet” hade en klart framträdande plats och framstod som huvudalternativet. Det krävdes därför inte något närmare övervägande för att kunna spela upp programmet. JK:s slutsats var därför att det barnskydd som SVT tillhandahållit inte kunde anses innebära att de aktuella sändningarna skett på ett sådant sätt att det inte hade funnits en betydande risk för att barn kunnat se filmerna. Tillhandahållandet av de aktuella filmavsnitten därför innebar en överträdelse av bestämmelsen i 5 kap. 3 § radio- och tv-lagen.

Inget av alternativen framstår nu som huvudalternativet. I och med denna justering har SVT strävat efter att uppfylla de krav som lagen ställer.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

Program i beställ-tv med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller pornografiska bilder får inte tillhandahållas på ett sådant sätt att det finns betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt (5 kap. 3 § radio- och tv-lagen).

Enligt lagstiftningens förarbeten innebär uttrycket ”ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär” skildringar som upplevs som realistiska av åskådarna och har en illusorisk verkan. Det innefattar också skildringar som är detaljerade, antingen genom att man ser våldet i närbild eller genom att det är fråga om långa

eller upprepade sekvenser (prop. 1995/96:160 s. 94 f., prop. 1980/81:176 s. 14 och prop. 1986/87:151 s. 95).

Enligt förarbetena till bestämmelsen kan en leverantör av beställ-tv försvåra för barn att ta del av sådana våldsskildringar eller pornografiska bilder genom att exempelvis använda personliga identifieringsnummer (PIN-koder), filtersystem eller märkning (prop. 2009/10:115 sid. 286 f.).

Det är JK som övervakar om program i beställ-tv innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med bestämmelsen. Om granskningsnämnden finner att tillhandahållandet innehåller sådant material ska nämnden anmäla detta till JK (16 kap. 2 § tredje stycket radio- och tv-lagen).

TIDIGARE AVGÖRANDEN

Gomorra (dnr 16/02905)

Granskningsnämnden bedömde att de avsnitt av serien *Gomorra* som hade tillhandahållits på SVT Play innehöll ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär och därmed stred mot bestämmelsen i 5 kap. 3 § radio- och tv-lagen. Nämnden bedömde även att barnskyddet, med vilket användaren kunde spärra ett program som programföretaget märkt som olämpliga för barn genom att välja en personlig PIN-kod, som SVT Play tillhandahållit vid tillfället var otillräckligt. Detta då barnskyddet var inaktiverat som standard och var tvunget att aktiveras av användaren.

Mot bakgrund av ovanstående ansåg nämnden att SVT inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att hindra att barn tog del av de aktuella programmen via tjänsten. Tillhandahållandet stred därmed mot bestämmelsen i 5 kap. 3 § i radio- och tv-lagen. Nämnden anmälde därför tillhandahållandet till JK.

Efter anmälan från granskningsnämnden fann JK (dnr 1258-17-3.3) att avsnitten av *Gomorra* innehöll flera scener med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär. JK fann även att den metod som SVT använd sig av i form av märkning och PIN-kod i och för sig kunde vara tillräcklig för att det inte ska anses finnas en betydande risk för att barn kan se programmen. JK ansåg dock att märkningen var utformad på ett sådant sätt att alternativet ”Spela programmet” hade fått en framträdande plats och framstod som huvudalternativet. Det krävdes därför inte något närmare övervägande för att kunna spela upp programmet. Vid en samlad bedömning gjorde JK bedömningen att tillhandahållandet av de aktuella filmavsnitten innebar en överträdelse av bestämmelsen i 5 kap. 3 § radio- och tv-lagen.

The Pacific (dnr 11/00535 och 536)

Nämnden bedömde att de granskade programmen i serien *The Pacific* som hade tillhandahållits på SVT Play innehöll ett flertal obehagliga scener med

verklighetstroget och närgånget våld. Enligt nämnden var det våld som förekom i programmen sådant att det föll under bestämmelsen i 5 kap. 2 § i radio och tv-lagen. Enligt nämndens mening hade SVT inte visat att de vidtagit tillräckliga åtgärder för att hindra att barn tar del av programmen som tillhandahållits via SVT Play. Tillhandahållandet stred i nämndens mening därmed mot bestämmelsen i 5 kap. 3 § i radio och tv-lagen. Nämnden anmälde därför tillhandahållandet till JK JK.

Efter anmälan från granskningsnämnden fann JK (dnr 3614-11-34) att programmen av *The Pacific* innehöll flera scener med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär. Vidare fann JK att de kontrollsystem som SVT hänvisat till, med särskilda barnsidor vilka användaren kunde nå från startsidan och vilka saknade länkar tillbaka till det övriga innehållet på SVT Play, inte kunde anses innebära att det inte har funnits en betydande risk för att barn kunnat se programmen. JK gjorde därmed bedömningen att tillhandahållandet av de aktuella filmavsnitten innebar en överträdelse av bestämmelsen i 5 kap. 3 § radio- och tv-lagen.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser att det granskade programmet i serien *Game of Thrones* som tillhandahölls på SVT Plays webbplats www.svtplay.se innehöll ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär och därmed faller under bestämmelsen i 5 kap. 3 § radio- och tv-lagen.

Nämnden konstaterar att SVT Play har ett så kallat barnskydd för att försvåra för barn att ta del av program som bland annat innehåller mycket våldsamma scener och avancerade sexscener. Det aktuella programmet hade ett barnskydd bestående av två delar. För det första märktes programmet med texten ”Detta program är olämpligt för barn” och i anslutning till texten visades de två lika framträdande alternativen ”Förstärk barnskyddet med kod” och ”Spela programmet”. För det andra fanns en möjlighet för användaren att gå vidare och spärta programmet genom att välja en personlig PIN-kod som sedan måste användas varje gång användaren vill titta på ett program som SVT Play märkt som olämpligt.

Det står dock klart att ett barn relativt enkelt kunde starta programmet genom att välja alternativet ”Spela programmet”. Vidare kunde PIN-koden avaktiveras om användaren rensade webbläsarens kakor eller historik, vilket innebär att ett aktiverat barnskydd gick att nollställa. PIN-koden var dessutom inaktiverad som standard samt behövde aktiveras av användaren och fungerade enbart i de webbläsare och apparater där användaren hade aktiverat det.

Mot bakgrund av ovanstående anser nämnden att SVT inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att hindra att barn tagit del av det aktuella programmet

via tjänsten. Tillhandahållandet strider därmed mot bestämmelsen i 5 kap. 3 § i radio- och tv-lagen. Vid denna bedömning ska nämnden göra en anmälan till Justitiekanslern.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg och Gunnar Springfeldt efter föredragning av Elin Ackerberg.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Elin Ackerberg

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.